

Vertalers & het boekenvak

Eline Jongsma in gesprek met Constantijn Hoffscholte

Eline Jongsma (1991) is een van de weinige jonge vertalers uit de Scandinavische talen en kreeg in 2016 een talentbeurs van de Master Literair Vertalen van de Universiteit Utrecht, ter beschikking gesteld door het Nederlands Letterenfonds. Ze vertaalde uit het Noors het toneelstuk De terugkomsten van Fredrik Brattberg en de detective Ik weet waar je woont van Unni Lindell. Ook werkt ze aan de vertaling van een Zweedse verhalenbundel.

Constantijn Hoffscholte (1978) is freelance journalist, museumcoördinator en voormalig boekhandelaar. Hij schrijft voor Boekblad en is een fervent liefhebber van Feyenoord en The Beatles, maar toch vooral van boeken in alle soorten en maten. Dit interview verscheen in de reeks 'Vertalers & het boekenvak' op 1 juni 2017 in Boekblad.

Eline Jongsma in gesprek met Constantijn Hoffscholte

Waarom Scandinavische talen?

Ik wilde graag een kleine taal studeren. Zweden kende ik van vakanties. Vergelijk het met mensen die zichzelf francofiel noemen, zo houd ik van Zweden. Op literair gebied begon het – uiteraard – met de Zweedse kinderliteratuur. Later leerde ik de verhalen van Per Olov Enquist kennen, maar ook moderne schrijvers als Mikael Niemi. Toen ik ging studeren kwamen de andere Scandinavische talen er vanzelf bij.

Lijken die talen zo op elkaar?

Natuurlijk zijn er linguïstische verschillen, maar de talen zijn wel zodanig verwant dat de inwoners van Scandinavië elkaar kunnen verstaan. Als vertaler kan ik er ook mee uit de voeten. Zweeds is mijn voorkeurstaal, maar omdat er niet zoveel jonge vertalers zijn op dit vlak ben ik ook gevraagd voor een paar vertalingen uit het Noors.

Vorige week werd een toneelstuk uitgevoerd dat jij vertaalde. Hoe was dat?

Heel bijzonder. Het was sowieso mijn eerste vertaling die in boekvorm is verschenen, bij De Nieuwe Toneelbibliotheek. Het is eigenlijk een voorrecht dat er al voor het einde van mijn studie een vertaling van mij is uitgebracht. De uitvoering zelf, een theatrale lezing op basis van het toneelstuk *De terugkomsten* van Fredrik Brattberg, was ook een fantastische ervaring. Het vond plaats in het kader van het toneeltekstenproject- en festival *Ferske Norske*, georganiseerd door Maaïke van Rijn. Om te zien hoe mijn vertaling daar tot leven werd gebracht op het toneel was heel speciaal.

Waar werk je nu aan?

Ik ben bezig met een verhalenbundel van de Zweedse auteur Ninni Holmqvist. Die verschijnt bij Wilde Aardbeien, een kleine Groningse uitgeverij die zich inzet voor de verspreiding van Scandinavische literatuur. Daarnaast werk ik voor Uitgeverij Q aan een Noorse detective van Unni Lindell.

Waar let je op bij het vertalen?

Het is heel divers werk. Bij een detective gaat het er vooral om dat het een goedlopend, makkelijk leesbaar verhaal is. Het grote geheel van de verhaallijn moet kloppen. Een verhalenbundel is iets heel anders, daar ben je op de millimeter aan het peuteren om er woord voor woord een goede vertaling van te maken. Een toneeltekst vraagt weer andere dingen. Dialogen zijn daarin belangrijk, die moeten soepel klinken. Bovendien zit er een extra laag tussen: waar je bij een boek direct voor de

lezer vertaalt, heb je bij een toneelstuk nog met de acteurs te maken. Je wilt hen een zekere interpretatievrijheid bieden, het mag niet helemaal dichtgetimmerd zitten.

Liggen de Scandinavische talen dicht bij het Nederlands?

Ja, en niet alleen de taal maar ook de cultuur. Veel taalkundige aspecten werken in het Nederlands op dezelfde manier. Maar er zijn ook verschillen. In het Nederlands kennen we veel functiewoorden, zoals *nou*, *gewoon* en *hè*. Als je bijvoorbeeld vanuit het Noors vertaalt, waarin die woorden ontbreken, is het zaak om ze zo toe te passen dat het natuurlijk klinkt zonder dat je de tekst geweld aandoet.

Zijn er ook onvertaalbare hoofdpijnwoorden?

Je zou het niet verwachten, maar in de Noorse thriller die ik nu vertaal worden heel veel gevoelens beschreven. Dat is wel vaker zo in Noorse literatuur, in tegenstelling tot het beeld dat wij hebben van gesloten en een beetje norse mensen. Als je die emoties te direct in het Nederlands vertaalt, klinkt het erg overdreven. Dus dat is wel iets waar ik goed bij moet nadenken.

Wie zijn je literaire helden?

Ik zou een hele lijst kunnen noemen, maar zal me beperken tot een paar namen. Hjalmar Söderberg is een favoriete schrijver van de Zweden zelf, maar in Nederland relatief onbekend. Karin Boye, ook een klassieke auteur; zij schreef een dystopische roman over een totalitaire toekomststaat zonder enige privacy, negen jaar eerder dan Orwell – en minstens even goed. Binnenkort verschijnt er een nieuwe vertaling bij uitgeverij Wilde Aardbeien. Ook Elin Ruuth vind ik erg goed. Ik heb fragmenten uit haar debuutbundel vertaald voor tijdschrift *Terras*. Humoristische en poëtische gedachtenspinsels, van soms maar een paar zinnen lang. Neem bijvoorbeeld deze: *Er kwam een elektrotechnisch installateur langs. Hij zei dat ik zwakke zekeringen had. Dat was een persoonlijke aanval.*

Wat is je vertaaldroom?

Ik wil heel graag nog meer toneelteksten vertalen. Ook jonge debutanten zou ik graag vertalen, ik vind het belangrijk dat hun werk verschijnt om de literatuur levend te houden. Maar om eerlijk te zijn ben ik al blij dat ik werk heb. Er zijn genoeg studiegenoten die nog maar moeten zien wat ze straks gaan doen als ze hun diploma hebben.